

Z PRZEPISAMI NA
TYNKI

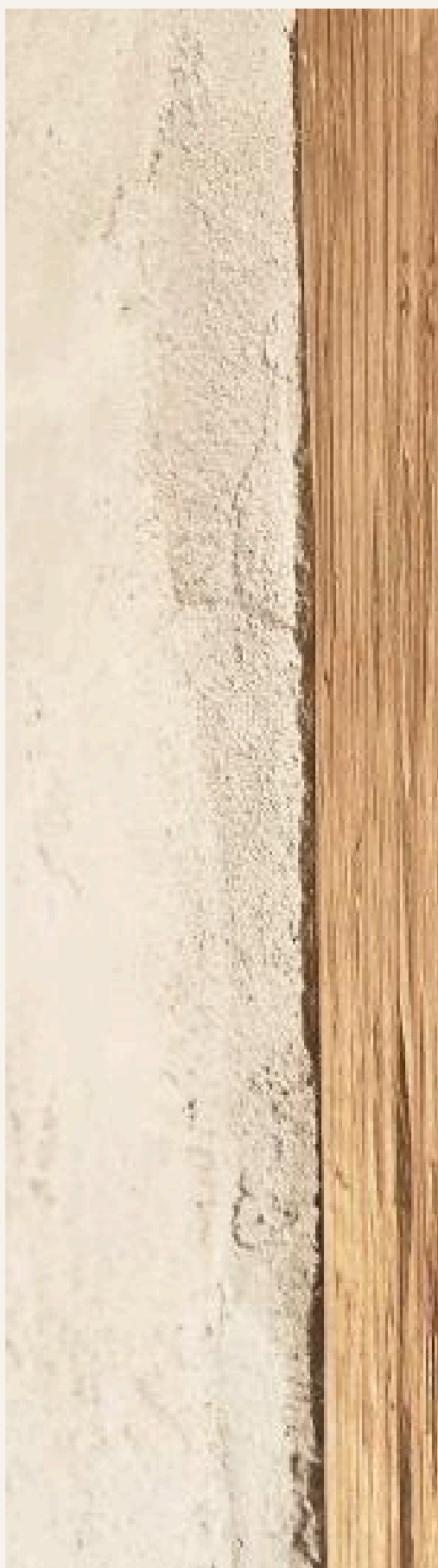

PORADNIK

REMONT I RENOWACJA DOMU Z CEGIEŁ I KAMIENIA

JAK NIE ZNISZCZYĆ STAREGO MURU?

UNIBUILD OD AUTORÓW

Któż nie marzył, by zamieszkać w malowniczym domku dróżnika lub dawnej wiejskiej szkole? Coraz częściej to marzenie udaje się spełnić, a ceny takich 100-letnich nieruchomości często pozytywnie zaskakują na tle nowych domów. Bardzo często jednak remont starego domu okazuje się być bardzo stresujący, a skutki błędów nie zawsze można odwrócić. Wraz z kamieniami polnymi, które kiedyś zdobiły progi czy narożniki budynków, znika często nieuchwytny klimat miasteczka czy krajobrazu. Oczywiście o remoncie domu można pisać długo; poniżej skupimy się na samych elementach murarki, czyli renowacji ogrodzeń z kamienia polnego, podłóg z kocich łbów i ceglanych ścian.

Z pozdrowieniami,

Zespół Unibuild

Z TEGO PORADNIKA DOWIESZ SIĘ:

- ...JAK ZROBIĆ TYNK
WAPIENNY?
- ...DLACZEGO ZAPRAWA
CEMENTOWA NIE NADAJE
SIĘ DO RENOWACJI?
- ...JAK UZUPEŁNIAĆ UBYTKI W
CEGLE I KAMIENIACH?
- ...JAK OCZYSZCZIĆ STARĄ
CEGLĘ?

- ...CZY ZAWSZE NAPRAWIAĆ?
- ... JAK OCIEPLIĆ STARY,
MUROWANY DOM?
- ...JAKA ZAPRAWA DO
RENOWACJI STAREGO DOMU?

W POSZUKIWANIU ROZWIĄZANIA

Na początek cytaty z poradnika „Zabytkowy Budynek” wydanego przez Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków:

Zawsze istnieje kilka sposobów rozwiązania konkretnego problemu i wykonania zadania. (...) Często rozwiązanie tańsze na etapie wykonania okaże się z biegiem lat droższe w eksploatacji czy wymagające częstszych interwencji.

Poniższe porady proszę więc traktować jako punkt wyjścia i inspirację do własnych poszukiwań. Nie ma jednego właściwego rozwiązania, tak jak w różnych regionach Polski na przestrzeni dziejów wykorzystywane były różne, czasem sprzeczne ze sobą techniki.

STARE CEGŁY, OTOCZAKI I KAMIEŃ POLNE

Uzupełniając ubytki czy dobudowując fragmenty murów, warto trzymać się materiału, jaki był użyty pierwotnie. W przypadku kamieni polnych jest to dosyć proste: najczęściej używano kamieni dostępnych lokalnie i często wciąż da się w okolicy znaleźć lub kupić podobny budulec.

Sytuacja wygląda nieco inaczej w przypadku cegieł. Bardzo często już po takim remoncie właściciele nie są zadowoleni z tego, jak wygląda „nowy” mur na tle starych. Warto przyjrzeć się cegłom; tę **wytwarzaną ręcznie da się zwykle na pierwszy rzut oka odróżnić od cegły z fabryki**, i właśnie dlatego takie „wzięcie” ma stara cegła porozbiórkowa. Różne okresy historyczne to też różna szerokość cegieł.

Na szczęście wciąż da się gdzieś kupić cegłę ręcznie formowaną, a nawet suszone cegły gliniane z gliny, trocin drewnianych i słomy — takie same jak te, którymi kiedyś uzupełniano mury pruskie. Współcześnie wytwarzane cegły maszynowe są mniej nasiąkliwe i nie odprowadzają wody.

Ile cegieł na budowę lub uzupełnienie muru?

Mur o grubości 60 cm równa się dwóm cegłom szerokości, 90 cm — trzem, 120 cm — czterem cegłom.

Jak oczyścić starą cegłę i uzupełnić ubytki?

- Cegły można oczyścić szczotką, usuwając te, które kruszą się w dłoniach.
- Większe ubytki w spoinie i kamieniach dawniej często uzupełniano mniejszymi kamykami.
- Kamień można też – i często tak robiono – uzupełnić zaprawą wapienną z dodatkiem występującego lokalnie piasku (można zrobić kilka próbek), dzięki któremu uzyskamy kolor zbliżony do barwy wybranego kamienia.

Nie należy natomiast używać współczesnych środków do naprawy kamienia. Często tworzą twardą powłokę, która wszelkie naprężenia „przeniesie” na kamień właściwy, który w efekcie będzie kruszał szybciej. Poza tym naprawa syntetycznym środkiem często jest nieodwracalna, podczas gdy zaprawę wapienną w przyszłości można całkowicie usunąć i zastąpić nowym spoiwem. Przed uzupełnianiem ubytków warto zwilżyć ścianę.

Czy zawsze naprawiać?

Nie wszystkie ubytki trzeba naprawiać; wypłowiwały od wiatru kamień czy choćby ślad po kuli w warszawskim murze opowiada historię. Poza tym naprawy współczesnymi środkami typu „fix do kamienia” czy wypełniacz do betonu nie zawsze pięknie się starzeją, a ich użycie może być już nieodwracalne.

CHECKLISTA

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

☐

Odsłonięcie ścian

☐

Przegląd instalacji

☐

Decyzja o tym, które ubytki uzupełniać, a które nie

☐

Uzupełnienie brakujących cegieł, kamieni

☐

Uzupełnienie ubytków, spoin

☐

Wymiana kabli, rur, skrzynek etc.

☐

Położenie tynku bazowego

☐

Położenie tynku wykończeniowego

☐

Farby (naturalne, zgodnie z tym, o czym pisaliśmy tu)

☐☐☐☐☐☐☐☐☐

JAK OCIEPLIĆ STARY, MUROWANY DOM?

Naturalne mury mają właściwość akumulacji ciepła; to dlatego ceglany piec jest ciepły jeszcze wiele godzin po wygaszeniu, a latem w murowanym domu panuje chłód. Obłożenie domu ceglanego styropianem niweluje te właściwości. Jakie są alternatywy?

- Płyty izolacyjne z siewki słomianej
- Wełna owcza
- Wełna konopna
- Wełna drzewna
- Szkło spienione
-

Wbrew pozorom również materiały paroizolacyjne mogą być naturalne i nie zaburzać naturalnej cyrkulacji powietrza zachodzącej w obrębie muru.

RADA:

Wszystko to może być umieszczone na konstrukcjach z płyt glinianych czy płyt z włókna drzewnego, które pozwalają regulować wilgoć wewnątrz ścian na podobnej zasadzie, jak sam mur.

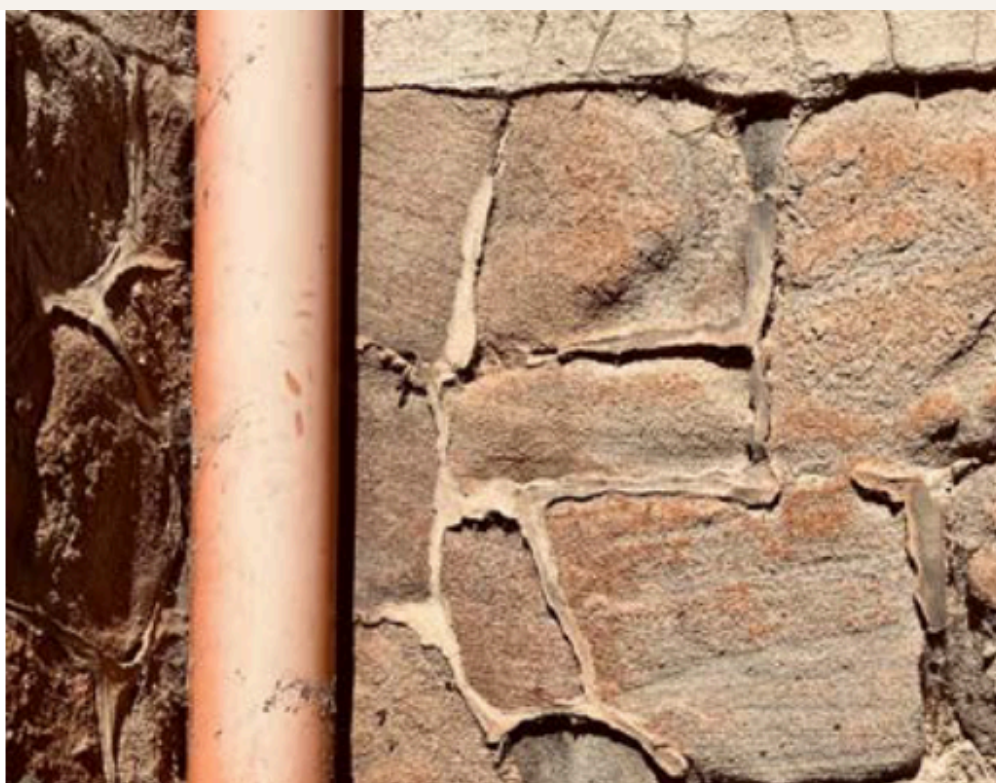
Za bardziej neutralną dla kondycji domu uważa się (zwykle) izolację zewnętrzną, gdyż ewentualna wilgoć wciąż może zostać rozprowadzona po murze i odparowana do wnętrza. Przy ocieplaniu starego domu kamiennego warto nie zakrywać kamiennej obramówki okien czy granitowego obramowania drzwi.

Jaka zaprawa do renowacji starego domu?

Dawniej w Polsce do murów kamiennych wykorzystywano zaprawę wapienną lub glinianą. Mury ustawione z kamieni polnych czasem „zalewano” zaprawą. Ważne: zaprawa to nie tylko sposób na zlepienie ze sobą części muru, ale też na odprowadzanie wilgoci z cegieł czy kamieni, a przez to ochronę ściany przed zniszczeniem. To dlatego zabytkowy mur po uzupełnieniu spoiwem gipsowym czy cementowym zazwyczaj szybko niszczeje.

Źródło: „Zabytkowy Budynek”, Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków, 2024

ryc. 5 Przykład nieprawidłowo opracowanej spoiny z wykorzystaniem niedopuszczalnego materiału – cementu

Drugim powodem jest różnica w twardości i plastyczności materiałów. „Pracująca” naturalna zaprawa z wapna hydraulicznego jest korzystniejsza niż mniej plastyczny cement. Gdy spoina nie „pracuje”, obciążenia są przenoszone na kamienie i cegłę, które szybko pękają.

Podsumowując, jakie zaprawy polecamy do pracy ze starym murem?

- Wapno hydrauliczne NHL 2
- Wapno hydrauliczne NHL 3,5
- Wapno hydrauliczne NHL 5

Warto przyjrzeć się, jak była położona pierwotna spoina — wklęsło? A może równo z poziomem cegieł? Nowa zaprawa powinna być nałożona tak samo i lepiej unikać zbyt grubych warstw wystających poza krawędź cegieł czy kamieni.

JAKI TYNK DO RENOWACJI STAREGO DOMU?

Podobne znaczenie ma dobór tynku. Przykładowo, tynk wapienny ma zdolność do „samonaprawy” — rysy powstałe na tynku z czasem pod wpływem wilgoci i powietrza zasklepiają się.

Taki tynk odprowadza też wilgoć z powierzchni ściany w głąb muru, dawniej: poprzez naturalne spoiwo, do naturalnych fundamentów i dalej do ziemi. Teraz wyobraźmy sobie, że wyjmujemy jeden z tych elementów układanki, np. zamieniając tynki wapienne na tynk gipsowy pomalowany farbą syntetyczną. Woda nie jest odprowadzana, a stary mur, ze swojej natury narażony na wilgoć, pokrywa się pleśnią. Właśnie dlatego nawet jeśli tynk będzie niewidoczny, to powinien być naturalny i zbliżony do tego, jaki stosowano kiedyś. Obecnie istnieją również naturalne tynki do zadań specjalnych, np. osuszające czy iniekcyjne z linii Historical Otterbein.

FARBY, CZYLI MAŁOWANIE ZABYTKOWYCH ŚCIAN Z CEGŁY

Do dziś, odwiedzając walącą się chatę czy stary spichlerz, bardzo często odnotujemy w nich tzw. pobielone ściany, czyli **ściany malowane wapnem**. Pomimo pewnego prymitywizmu tej techniki, taki zabieg działał antybakteryjnie i przeciwegrybiczco na mury, co znacznie wydłużało ich żywotność. W pewnym stopniu chroniło też przed deszczem, słońcem czy śniegiem. Nowsze technologie wyparły farby wapienne, ale dziś się do nich wraca, szczególnie po latach przykrych doświadczeń z malowaniem zabytkowych murów, na których szybko pojawiała się pleśń czy uszkodzenia. Ściany murowane wykończone tynkami glinianymi lub glinianą „obrzutką” można pokryć również naturalnymi farbami glinianymi lub wapienną lazurą – jak przed tysiącami lat do malowania fresków..

PRZEPISY

Zaprawa z wapna hydratyzowanego

Proporcje

do murów ceglanych

Wiadro proszku wapiennego – wiadro piasku 1:4

do murów kamiennych i obrzutek tynkowych 1:3

do gładzi tynkowych 1:1–1:2

Miesza się proszek wapienny z piaskiem na sucho, stopniowo dodając wodę do osiągnięcia plastycznej, jednorodnej masy

.

Źródło: *Budownictwo Ogólne*, Tom 1, Wacław Zenczykowski, Wydawnictwo Budownictwo i Architektura, 1956

PRZEPISY

Farba wapienna

Proporcje

Wiadro ciasta wapiennego-wiadro wody 1:2

Do każdego wiadra ciasta wapiennego można dodać 2 łyżki oleju lnianego — poprawiają przyczepność.

Do tego dowolny pigment mineralny (gotową farbę wapienną można też kupić na stronie [Unibuild.pl](https://unibuild.pl))

Zaprawa do spoinowania

Proporcje:

Wiadro ciasta wapiennego-wiadro piasku 1:3

Źródło: „Zabytkowy Budynek”, Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków, 2024

PODSUMOWANIE

Choć każdy budynek to osobna historia, mamy nadzieję, że powyższe rady dadzą przynajmniej wstępne wyobrażenie o tym, na co zwrócić uwagę i od czego zacząć remont.

Najważniejsze, co warto wynieść z lektury: **stare mury powinno się zawsze uzupełniać materiałem takim samym jak pierwotny lub jak najbardziej do niego zbliżonym.**

W razie dodatkowych pytań jesteśmy do dyspozycji.

 722 322 277

 kontakt@unibuild.pl

 <https://unibuild.pl>

ZOBACZ DZIAŁ RENOWACJI